

Ed.

65. Nefndarálit

[6. mál]

um frv. til l. um breyt. á lögum nr. 19 10. maí 1965, um Húsnæðismálastofnun ríkisins.

Frá 1. minni hl. heilbrigðis- og félagsmálanefndar.

Nefndin ræddi þetta frv. á aðeins tveim fundum, og tókst ekki fullt samkomulag um afgreiðslu þess. Mælir meiri hluti hennar með samþykkt þess eins og það liggur fyrir, en minni hlutinn æskir á því nokkurra breytinga.

Í athugasemdum við frv. er staðhæft, að það sé í samræmi við yfirlýsingu, sem ríkisstjórnin gaf á s.l. sumri að loknum samningum verkalýðsfélaganna um kjaramál. Þetta er ekki alls kostar rétt. Í einu atriði a. m. k. er vikið efnislega frá því, sem segir í yfirlýsingunni, og er það láglounafólki verkalýðsfélaganna heldur í óhag. Auk þess finnast í frv. tvö veigamikil ákvæði, sem ekki eru í yfirlýsingunni og skipta launafólk við sjávarsiðuna miklu máli. Skal nú nánari grein gerð fyrir þessum frávikum.

Handahóf í skattlagningu. Í júní-samkomulaginu 1964 var Byggingarsjóði ríkisins heitið 40 millj. kr. árlegu stofnframlagi og skyldi þess aflað „með framlagi úr ríkissjóði, álagningu nýs skatts á fasteignir eða með öðrum hætti“. Niðurstaðan varð sú, að nýr skattur á vissar fasteignir var lögfestur á Alþingi í maí s.l. Samkvæmt þeim lögum skal miða eignarskatt við gildandi fasteignamat þrefaldað. Þessi nýja sköttun tekur þó ekki til bújarða í sveitum með tilheyrandi íbúðar- og peningshúsum og öðrum mannvirkjum.

Í 2. gr. frumvarps þess, sem hér liggur fyrir, er ákveðið, að eignarskatt í þéttbýlinu skuli eftirleiðis miða við fasteignamat sexfaldað. Um þessa breytingu finnst ekki stafur í fyrrnefndri stjórnaryfirlýsingu. Hún kemur eins og skollinn úr sauðarleggnum og er afsökuð með því, að þreföldunin gefi sennilega ekki af sér nema tæpan helming þess, sem áætlað var fyrir hálfu ári.

Það er ekki ætlunin hér að mótmæla hækkun eignarskatts almennt, en eins og í frv. er að farið, er vissulega sitthvað við hana að athuga.

Í fyrsta lagi virðist rennt blint í sjóinn hvað þörf þessarar skatthækkunar snertir. Engir útreikningar liggja fyrir. Í maí er þreföldun fasteignamats talin nægileg, en sexföldun álitin óumflýjanleg í október. Hvernig þetta er reiknað, fékk nefndin enga vitneskju um. Víst er þó, að ef tæpur helmingur þeirra 40 millj. kr.,

sem afla þarf, fæst með fasteignamati þrefölduðu, þá gefur sexföldunin af sér miklu meira en 40 millj. Hækkunin getur því reynzt langt um þarfir fram.

Í öðru lagi krefst skattlagning sem þessi endurskoðunar laga um tekjuskatt og eignarskatt. Samkvæmt þeim lögum skulu fasteignir metnar eftir gildandi fasteignamati. Þetta er grundvöllur, sem reglur um útreikning eignarskatts eru síðan reistar á. Raskist þessi grundvöllur, t. d. við margföldun fasteignamatsins, riða reglurnar til falls. Þess vegna er endurskoðun eignarskattslaganna óhjákvæmileg, ef miða á skattinn við það stórhækkaða fasteignamat, sem nú er áformað. Ef reglum um alagningu verður í engu breytt, hlýtur það að koma óþægilega við suma þá skattborgara, sem hækkunin bitnar á.

Loks er sú spurning ekki út í hött, hvort sanngjarnt sé að afla 40 millj. kr. stofnframlagsins einvörðungu með þeim hætti, sem fyrirhugaður er í frv., úr því að þreföldunin frá í vor hrekkur ekki til. Fjarstæða er það ekki, að nokkur hluti þessa fjár komi sem beint framlag úr ríkissjóði, enda hálf í hvoru ráð fyrir því gert í júní-samkomulaginu 1964.

Heimild og skylda sitt hvort. Í yfirlýsingu ríkisstjórnarinnar er sagt, að 200 íbúðir skuli árlega næstu ár „ætlaðar til sölu til láglaunafólks í verkalýðsfélögum“, og skal það launafólk „eiga kost á allt að 80% láni út á verðmæti íbúðanna að meðtöldu gatnagerðargjaldi“. Í frv., 2. mgr. 3. gr., er húsnæðismálastjórn hins vegar aðeins heimilað að veita lán með þessum kjörum. Rétti þessara íbúðakaupenda er þannig varpað fyrir borð og í staðinn sett vald húsnæðismálastofnunar til ákvörðunar. Þetta misræmi milli stjórnaryfirlýsingar og frv. þarf að leiðrétta.

Afnám húsaleigulaga. Í 6. gr. er svo kveðið á, að lög um hámark húsaleigu falli úr gildi, um leið og frv. verður að lögum. Þetta væri góðra gjalda vert, ef skrefið væri stigið til fulls og ný húsaleigulög sett í staðinn. En svo er ekki. Gömlu lög, sem heita má að enginn fari eftir, skulu afnumin, án þess að ný taki við. Hér er skakkt að farið. Setning nýrra húsaleigulaga er brún nauðsyn, og hitt leiðir af sjálfu sér, að samtímis falla gömlu og úreltu lög úr gildi.

Í samræmi við það, sem nú hefur verið sagt, leggur 1. minni hluti heilbrigðis- og félagsmálanefndar til:

- 1) að 2. gr. frv. falli niður, í trausti þess, að skattlagningin, sem þar er ákveðin, verði endurskoðuð og samræmd ákvæðum laga um eignarskatt;
- 2) að í stað orðalagsins: „heimilt að veita meðlimum verkalýðsfélaga lán“ í 2. mgr. 3. gr. komi efnislega það, að þessir aðilar skuli eiga rétt á láni o. s. frv.; og
- 3) að 6. gr. breytist á þann veg, að lög um hámark húsaleigu o. fl. falli úr gildi jafnskjótt og ný húsaleigulög hafi verið sett.

Auk þessara breytingartillagna, sem er að finna á þskj. 62, flytur 1. minni hluti nefndarinnar á þskj. 61 tillögu til þingsályktunar um setningu húsaleigulaga. Í henni felst áskorun um undirbúning frumvarps til húsaleigulaga og þar lögð áherzla á, að frumvarpið verði lagt fyrir þing nú í vetur. Setning nýrra laga samtímis afnámi hinna gömlu er rökrétt málsmeðferð. Afnámið eitt, eins og ráðgert er í frv., vekur þá grunsemd, að framvegis eigi ekki að gilda nein lagaákvæði um leigu íbúðarhúsnæðis, enda kunnugt um tilhneigingu í þá átt innan stjórnarherbúðanna.

Alþingi, 6. nóv. 1965.

Alfreð Gíslason.